

має права втручатись у професійну діяльність поліції. На Міністерство внутрішніх справ України покладається розробка стратегії діяльності поліції, її фінансування, законодавча діяльність у сфері діяльності поліції.

Досвід держав, які постраждали на пострадянському просторі, свідчить, що за Міністерством внутрішніх справ України необхідно залишити лише функції, пов'язані з розробкою стратегії, плануванням, кадровим і матеріально-технічним забезпеченням. Водночас Національна поліція України як створений новий центральний орган виконавчої влади повністю переорієнтовується на виконання професійних функцій. У поліцію передаються всі галузеві підрозділи, які зосереджуються безпосередньо на охороні громадського порядку й громадської безпеки та боротьбі з правопорушеннями.

Досить високий рівень суспільної довіри, активна участь населення в охороні громадського порядку, прагнення молоді служити в поліції свідчать про можливість запозичення прийнятного для України досвіду її діяльності (після уважної й критичної оцінки позитивних і негативних сторін її роботи) з метою вдосконалення діяльності органів внутрішніх справ України. Водночас необхідно пам'ятати, що поспішні й непродумані дії

щодо реорганізації державного апарату можуть мати також негативні наслідки. Вони вносять значну дезорганізацію в роботу, ламають установлені зв'язки, відволікають працівників від виконання основних обов'язків [7, с. 31].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Реформирование полиции в странах Центральной и Восточной Европы: процесс и прогресс / под ред. М. Капарини, О. Маренина. – К. : Задруга, 2005. – 296 с.
2. Прокудина Е.В. Организация полицейской системы Эстонии / Е.В. Прокудина // Административное право и процесс. – 2009. – № 6. – С. 24–25.
3. Бирюков П.Н. Полиция Латвийской Республики / П.Н. Бирюков // Евразийский юридический журнал [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.eurasialaw.ru/index.php>.
4. Полицейская система Литвы [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.policija.lt/index.php?id=11388>.
5. Министерство внутренних дел Грузии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://ru.wikipedia.org/wiki/Министерство_внутренних_дел_Грузии.
6. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
7. Петков С.В. Эффективный менеджмент в органах внутренних дел : [монография] / С.В. Петков. – Симферополь : Таврия, 2004. – 564 с.

УДК 342.9.03

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ НАСИЛЬСТВА В СІМ'І

Шестак Л.В., к. ю. н.,
доцент кафедри цивільного, господарського,
адміністративного права та процесу
Чернігівський національний технологічний університет

Козинець І.Г., старший викладач
кафедри цивільного, господарського, адміністративного права і процесу
Чернігівський національний технологічний університет

У статті піднімаються питання про особливості застосування заходів адміністративної відповідальності за вчинення насильства в сім'ї. Автори визначають причини вчинення насильницьких дій, недоліки та шляхи удосконалення чинного законодавства щодо кваліфікації відповідних діянь.

Ключові слова: сім'я, насильство, адміністративна відповідальність, санкції, потерпілий, суб'єкт насильства.

В статье поднимаются вопросы особенностей применения мер административной ответственности за совершение насилия в семье. Авторы определяют причины совершения насилия, недостатки и пути совершенствования действующего законодательства по квалификации соответствующих действий.

Ключевые слова: семья, насилие, административная ответственность, санкции, потерпевший, субъект насилия.

Shestak L.V., Kozynets I.G. FEATURES OF ADMINISTRATIVE RESPONSIBILITY FOR COMMITTING FAMILY VIOLENCE

In the article the issues of application of measures of administrative responsibility for committing domestic violence are raised. The authors define the causes of violence, defects and ways of improving current legislation for the qualification of corresponding actions.

Key words: family, violence, administrative responsibility, sanctions, victim, subject of violence.

Постановка проблеми. Економічні, соціальні, політичні негаразди, які мають місце у нашій країні, негативно впливають на стан соціально-психологічного комфорту наших співвітчизників. Наслідком такої незахищеності є психічна або фізична агресія багатьох громадян нашої країни, що виливається на тих, хто працює або проживає поруч. На жаль, досить часто об'єк-

том такої агресії стають діти, які проживають у сім'ї. Дуже важко прогнозувати, контролювати або зупиняти невинуватого агресію в суспільстві. Але ще важче це зробити у тих випадках, коли насильство має місце в сім'ї щодо дітей, коли такі факти можуть бути невідомі стороннім особам або будь-кому, хто міг би зарадити ситуації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Питання насильства в сім'ї вже традиційно є предметом вивчення фахівців у різних галузях науки та практики: юристів, психологів, медичних працівників, соціологів. Та збільшення кількості теоретичних досліджень, на жаль, не стали причиною зменшення кількості випадків здійснення насильства в сім'ї, об'єктом якого виступають діти. Необхідно відзначити, що специфіка адміністративної відповідальності за вчинення дій, які кваліфікуються як насильство в сім'ї, піднімалося в працях багатьох вітчизняних дослідників, зокрема О.М. Бандурки, Ю.П. Битяка, О.Ю. Дрозда, Т.О. Коломoeць, С.В. Петкова та інших вчених. Проте їх роботи не відображають у повній мірі причин, умов здійснення насильницьких дій, а також особливостей застосування заходів адміністративної відповідальності у цій сфері.

Метою статті є з'ясування особливостей застосування заходів адміністративної відповідальності до осіб, які вчиняють насильство в сім'ї щодо дітей чи інших членів родини, та визначення напрямів удосконалення чинного законодавства України з цього питання.

Як відзначають окремі дослідники, тривалий час проблема насильства в сім'ї вважалася прерогативою усталених звичаїв та традицій і залишалася поза сферою правового регулювання. Будь-яке втручання в сімейні стосунки з боку держави та суспільства вважалося грубим порушенням таємниці приватного життя й категорично не припускалося. Таке становище призвело до певного свавілля у сфері сімейних відносин та перетворення їх на сферу латентних правопорушень, які залишалися поза увагою компетентних органів державної влади [6, с. 11].

Сім'я як основний осередок суспільства в умовах військового конфлікту та радикальних політичних і економічних реформ в Україні не завжди ефективно виконує свою роль щодо забезпечення належного виховання підростаючого покоління. Стан психологічного напруження, соціальної невпевненості, матеріальних проблем та ряд інших причин стають каталізатором виходу негативних емоцій. На жаль, досить часто цей негатив дорослі виміщають на дітях, завдаючи останнім значних психологічних, а інколи й фізичних страждань. Певною мірою держава теж причетна до збільшення кількості випадків прояву насильства в сім'ї. На нашу думку, це можна пояснити цілим рядом причин, серед яких є:

- відсутність інформації про органи (посадових осіб), до яких можна звернутися дитині при вчиненні щодо неї насильства в сім'ї;

- неусвідомлення дитиною власне поняття «насильство», його форм та способів прояву (найчастіше діти визнають за насильство тільки фізичний вплив, тоді як психологічний тиск, погрози та інші подібні дії відносять до «нормативного виховного процесу»);

- діти часто мають цілком виправданий страх, що скарга на насильство батьків або інших членів родини матиме наслідком застосування ще більшого або «витонченішого» насильства з їх боку;

- відсутність захисту дітей, які зазнали насильства в сім'ї, з боку держави;

- тривала процедура позбавлення батьківських прав щодо дітей, які виступають об'єктом насильства;

- пропаганда насильства як норми поведінки через мережу засобів масової інформації (трансляція відповідних фільмів, комп'ютерних ігор, повідомлення у пресі, в мережі Інтернет тощо);

- низький рівень правової культури та правосвідомості у населення;

- відсутність чітко визначеного кола осіб, які можуть повідомляти відповідні органи й установи про факти насильства в сім'ї;

- неефективна робота державних органів та їх посадових осіб, до повноважень яких належить надання допомоги «складним» сім'ям;

- формальне відношення до вказаних проблем у дитячих садках, школах, інших навчально-виховних закладах;

- економічна залежність дітей від батьків.

Всі ці та ряд інших причин фактично призводять до безвідповідальності батьків та посилення стану психологічної напруженості в сім'ях, де факти насильства є нормою. Але якщо окремі з названих вище причин усунути неможливо (наприклад, факт економічної та психологічної залежності дітей від батьків), то вжиття заходів щодо виправлення решти (надання інформації про діяльність служб дітей та молоді, спеціалізованих клінік надання психологічної допомоги особам, які постраждали від насильства в сім'ї, активізація діяльності органів та установ, спрямована на попередження насильства в сім'ї та виявлення його фактів тощо) є цілком реальним.

Держава об'єктивно не може регулювати всі відносини в родині. В поле правового регулювання потрапляють ті відносини, які породжують виникнення, зміну чи припинення матеріальних або пов'язаних з ними нематеріальних благ. Або ж тоді, коли мова йде про застосування заходів відповідальності до осіб, які вчинили визначені законом протиправні дії. Тому, розуміючи негативні наслідки як для дітей, які зазнали насильства в сім'ї, так і для суспільства в цілому, держава доступними засобами намагається якщо не попередити таку агресію, то хоча б застосувати заходи відповідальності за неї. Одним із таких заходів є притягнення батьків до відповідальності за вчинення насильства в сім'ї або невиконання захисного припису, порядок застосування якої регулюється статтею 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [1].

О.Ю. Дрозд відзначає, що адміністративна відповідальність за діяння, які охоплюються поняттям «насильство в сім'ї», передбачена низкою норм КУпАП, серед яких одні належать до норм, які встановлюють відповідальність виключно за насильство в сім'ї, інші – до норм, якими відповідальність встановлена за діяння, що за певних обставин можуть утворювати насильство в сім'ї [2, с. 8; 3, с. 144].

Статтю 173-2 КУпАП «Вчинення насильства в сім'ї, невиконання захисного припису або непроходження корекційної програми» можна віднести до спеціальних норм, які передбачають адміністративну відповідальність за вчинення насильства в сім'ї. Попри всю різноманітність проявів сімейного насильства, в КУпАП це єдина спеціальна норма, яка передбачає можливість притягнення винних осіб до відповідальності. Варто також відзначити, що законодавець досить пізно усвідомив всю важливість, суспільну шкідливість названого правопорушення, оскільки кодекс було доповнено статтею 173-2 лише у 2003 році.

Санкціями цієї статті передбачено накладення двох видів стягнень: громадські роботи та адміністративний арешт. Останній вид покарання, на нашу думку, може застосовуватися лише у крайніх випадках. Адже той з членів сім'ї, який застосовував насильство до інших, під час перебування під адміністративним арештом не отримує заробітної плати і навіть може втратити роботу, що не сприятиме покращенню психологічної ситуації в родині. Крім того, якщо адміністративний арешт відбуватиме один з батьків, то діти фактично можуть бути взагалі позбавлені батьківського піклування (наприклад, якщо інший з батьків знаходиться у відрадженні, на лікуванні або коли його робота має роз'їзний характер). Якщо ж насильство в сім'ї вчиняє неповнолітня особа, то відповідно до статті 32 КУпАП до неї адміністративний арешт не може бути застосований. Тому, на наш погляд, доцільно застосовувати лише таку санкцію, як громадські роботи, а також примусові заходи, які не є адміністративними стягненнями і передбачені іншими актами законодавства (наприклад, Законом України «Про попередження насильства в сім'ї», про що мова йтиме далі).

До вересня 2015 року санкція статті містила ще два види стягнень: виправні роботи та штраф, але у зв'язку із внесенням змін до Кодексу їх було вилучено. Вважаємо таку позицію законодавця цілком виправданою, оскільки за своєю суттю ці два стягнення мали штрафний характер, що негативно відзначалося не лише на фінансовому благополуччі того з батьків, який застосовував насильство в сім'ї, але й всієї родини в цілому.

Необхідно відзначити, що застосування на практиці статті 173-2 буває досить складним. Проблема полягає в тому, що законодавець не зовсім чітко описує об'єктивну сторону цього правопорушення, а акти тлумачення досить суперечливо трактують зміст названої норми. Аналіз змісту статті 173-2 КУпАП дозволяє стверджувати, що протиправні дії можуть мати характер фізичного, психологічного чи економічного насильства. Автори коментаря до Кодексу слідом за законодавцем визначають фізичне насильство в сім'ї як умисне насильство, яке не завдає фізичного болю і не спричиняє тілесних ушкоджень. Як приклад науковці називають нанесення побоїв одним членом сім'ї іншому [7, с. 406]. Проте важко уявити, в яких діях проявляється фізичне насильство, яке не завдало фізичного болю, але внаслідок якого могла бути чи була завдана шкода фізичному або психічному здоров'ю, оскільки власне шкода фізичному здоров'ю полягає у тілесних ушкодженнях, завданих жертві насильства в сім'ї. Відповідно до пункту 1.2 Правил судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17 січня 1995 року № 6, під тілесними ушкодженнями розуміють порушення анатомічної цілості тканин, органів та їх функцій, що виникає як наслідок дії одного чи кількох зовнішніх ушкоджувальних чинників (фізичних, хімічних, біологічних, психічних) [6, с. 14].

Що стосується психологічного насильства, то такі факти довести буває вкрай важко, оскільки воно проявляється як вплив одного члена сім'ї на психіку іншого шляхом словесних образ або погроз, переслідування, залякування, якими навмисно спричиняється емоційна невпевненість, нездатність захистити себе та може зав-

даватися або завдається психічна шкода здоров'ю [7, с. 406]. Довести наявність такої шкоди або ж «виміряти» її – завдання не з простих. Адже при розгляді справ про такі адміністративні правопорушення може мати місце ситуація, коли слово обвинуваченого протиставляється слову потерпілого, а тому прийняти об'єктивно правильне рішення складно.

Достатньо часто проявом насильства в сім'ї є економічне насильство. Воно проявляється як умисне позбавлення одним членом сім'ї іншого житла, їжі, одягу та іншого майна чи коштів, на які постраждалий має передбачене законом право, що може призвести до порушення фізичного чи психічного здоров'я [7, с. 406].

Але проблема кваліфікації дій за статтею 173-2 полягає і в тому, що необхідно розмежовувати власне насильство, що здійснюється в сім'ї, від виконання виховних функцій, які також можуть проявлятися як психологічний тиск (наприклад, коли батьки змушують дитину готувати домашні завдання, прививають навички самообслуговування тощо). Крім обмеження, що мають місце, наприклад, щодо дітей, можуть здійснюватися й за медичними показниками. Так, обмеження вживання тієї чи іншої їжі або навпаки, необхідність вживання окремих продуктів харчування, які дитина не любить. Всі ці факти мають обов'язково враховуватися у випадках притягнення винних до відповідальності.

Одним із видів протиправних дій, які є проявом об'єктивної сторони цього правопорушення, є невиконання захисного припису особою, яка винувата у вчиненні насильства в сім'ї. Зокрема, захисний припис може заборонити вчиняти певні дії щодо особи, яка є об'єктом насильства:

- чинити конкретні акти насильства в сім'ї;
- отримувати інформацію про місце перебування жертви насильства в сім'ї;
- розшукувати жертву насильства в сім'ї, якщо вона перебуває у місці, що невідоме особі, яка вчинила таке насильство;
- відвідувати жертву насильства в сім'ї, якщо вона тимчасово перебуває не за місцем спільного проживання членів сім'ї;
- вести телефонні розмови з жертвою насильства в сім'ї [7, с. 407].

Суб'єктивна сторона цього правопорушення може характеризуватися виною у формі умислу. Необережна форма вини не створює складу цього правопорушення, а вчинення відповідних дій, що характеризують об'єктивну сторону, необережно не є підставою для кваліфікації їх за статтею 173-2 КУпАП.

Фактично не вирішується на сьогодні питання про те, як кваліфікувати протиправні насильницькі дії осіб, які мають кровну спорідненість, але внаслідок тих чи інших причин не проживають разом (наприклад, повнолітні діти та батьки) або ж проживають разом, проте не мають кровної спорідненості (наприклад, дитина і цивільний чоловік її матері, який не є батьком дитини). Ці питання потребують вирішення на рівні законодавства. Вважаємо, що в таких та подібних випадках відповідних суб'єктів необхідно визнавати членами родини та притягувати до відповідальності на підставі статті 173-2 Кодексу.

Як відомо, відповідальність за протиправну діяльність є крайнім заходом, реакцією держави на правопорушення, яке вже відбулося у часі і просторі. Але важливе значення мають попере-

джувальні заходи, спрямовані на недопущення вчинення правопорушення та мінімізацію його можливих або ж реальних наслідків. Законом України «Про попередження насильства в сім'ї» [4; 5] передбачено здійснення спеціальних заходів із попередження насильства в сім'ї, зокрема:

- винесення офіційного попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї;
- взяття на профілактичний облік;
- направлення для проходження корекційної програми;
- винесення захисного припису;
- стягнення коштів на утримання жертв насильства в сім'ї у спеціалізованих установах для жертв насильства в сім'ї.

Зазначені заходи належать до заходів адміністративного примусу, але не є заходами адміністративної відповідальності, хоча деякі з них досить близькі до стягнень (наприклад, стягнення коштів на утримання жертв насильства в сім'ї у спеціалізованих установах для жертв насильства в сім'ї). Та все ж вони мають швидше примусово-виховний, аніж каральний характер, і спрямовані на недопущення вчинення насильства в родині на майбутнє. Ефективність здійснення таких заходів, на нашу думку, є прямо пропорційною кількості випадків прояву насильства в сім'ї.

Вчинення насильства в сім'ї може бути здійснено не лише тими діями, які вміщуються в об'єктивній стороні статті 173-2 КУпАП. Вважаємо за доцільне підтримати позицію О.Ю. Дрозда та В.М. Вересова щодо наявності в чинному адміністративному законодавстві норм, які передбачають відповідальність за окремі прояви насильства в сім'ї, але передбачені іншими нормами чинного адміністративного законодавства. Їх особливістю є те, що передбачені ними адміністративні правопорушення не обмежуються сферою сімейного насильства, а можуть бути вчинені й у зв'язку з іншими діями.

1) Стаття 180 КУпАП «Доведення неповнолітнього до стану сп'яніння», передбачає відповідальність, у тому числі й за психологічне насильство у вигляді доведення неповнолітнього до стану сп'яніння батьками неповнолітнього або особами, які їх замінюють.

2) Стаття 184 КУпАП «Невиконання батьками або особами, що їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей», тобто ухилення батьків або осіб, які їх замінюють, від виконання передбачених законодавством обов'язків щодо забезпечення необхідних умов життя, навчання та виховання неповнолітніх дітей. За певних умов такі дії можуть бути кваліфіковані як економічне або психологічне насильство в сім'ї.

3) Стаття 173 КУпАП «Дрібне хуліганство», тобто нецензурна лайка в громадських місцях, образливе чіпляння до громадян та інші подібні дії, що порушують громадський порядок і спокій громадян, також передбачає відповідальність за діяння, що у багатьох випадках супроводжує насильство в сім'ї, зокрема такі його види, як фізичне та психологічне.

4) Стаття 186 КУпАП «Самоуправство» як самовільне, всупереч встановленому законом порядку здійснення свого дійсного або гаданого права, що не завдало істотної шкоди громадянам, – це правопорушення може виступати як прояв економічного насильства в сім'ї і полягати у протиправному розпорядженні одним членом сім'ї майном, що належить йому та іншому членові сім'ї на праві спільної сумісної власності.

5) Стаття 51 КУпАП «Дрібне викрадення чужого майна» може застосовуватися до осіб, які вчинили економічне насильство в сім'ї у вигляді протиправного заволодіння майном, що належить іншому членові сім'ї на праві приватної власності, за умови, що вартість такого майна не перевищує трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [3, с. 144].

Варто відзначити, що сьогодні значною проблемою є ефективність застосування адміністративних стягнень за вчинення насильства в сім'ї. З моменту набуття чинності Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» й до сьогодні в науковій періодиці (як серед теоретиків, так і серед практиків) точаться дискусії щодо доцільності застосування адміністративних стягнень за вчинення насильства в сім'ї, які полягають в обмеженні майнових прав правопорушника. Основну думку з цього приводу сформулював В.М. Вересов, який зазначив, що «беручи до уваги той факт, що майно такого правопорушника у більшості випадків перебуватиме у сумісній спільній власності подружжя або сумісній спільній власності батьків та дітей, робимо висновок, що обмеження майнових прав винного одночасно означатиме й обмеження майнових прав потерпілої особи, що навряд чи можна визнати доцільним» [3, с. 144]. З цією позицією варто погодитися і відповідні аргументи ми наводили вище.

Принагідно зазначимо, що суб'єктом правопорушення, передбаченого статтею 173-2 КУпАП, може бути особа, яка досягла віку 16 років. Таким чином, можна зробити висновок, що це може бути як один з батьків, так і неповнолітні діти. У зв'язку з цим доцільно статтею 13 КУпАП передбачити притягнення неповнолітніх до відповідальності за вчинення насильства в сім'ї на загальних підставах та застосовувати до них такий вид покарання, як громадські роботи. Адже застосування заходів адміністративного впливу, передбачених статтею 24-1 КУпАП, найчастіше вживаним серед яких є передача неповнолітніх під нагляд батьків або осіб, що їх замінюють, є недоцільним з огляду на те, що власне насильство в сім'ї може бути застосоване щодо батьків, які мають здійснювати на неповнолітнього правопорушника виховний вплив.

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що визначення виважених адміністративних санкцій до осіб, які вчиняють насильство в сім'ї, має сприяти зменшенню кількості вказаних протиправних вчинків, а притягнення неповнолітніх до відповідальності на загальних підставах за відповідне правопорушення не дозволить їм уникати відповідальності за свої протиправні дії.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року // Відомості Верховної Ради України – РСР. – 1984. – додаток до № 51. – Ст. 1122 (зі змінами та доповненнями).
2. Дрозд О.Ю. Проблеми удосконалення системи адміністративних стягнень за вчинення насильства в сім'ї / О.Ю. Дрозд // Юридична наука. – 2015. – № 6. – С. 7–15.
3. Вересов В.М. Адміністративна відповідальність за насильство в сім'ї : проблеми вдосконалення законодавства / В.М. Вересов // Права людини в діяльності органів внутрішніх справ України : матеріали наук.-практ. конф. (11–13 травня 2006 р.). – К., 2006. – С. 144–146.

4. Про попередження насильства в сім'ї : Закон України від 15 листопада 2001 року №2789-III // Відомості Верховної Ради. – 2002. – № 10. – Ст.70 (зі змінами).

5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства стосовно протидії насильству в сім'ї : Закон України від 25 вересня 2008 року № 599 // Відомості Верховної Ради. – 2009. – № 13. – Ст. 153.

6. Насильство в сім'ї та діяльність органів внутрішніх справ щодо його подолання : [навчально-методич-

ний посібник для курсантів вищих навчальних закладів МВС України] / [укладачі: А.В. Запорожцев, А.В. Лабунь, Д.Г. Заброда, І.В. Басиста, І.В. Дроздова, В.О. Брижик, О.М. Мусієнко]. – К., 2012. – 246 с.

7. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Науково-практичний коментар / [Р.А. Калюжний, А.Т. Комзюк, О.О. Погрібний та ін.]. – К. : Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. – 781 с.

УДК 321.1

БУДІВЕЛЬНА ПОЛІЦІЯ В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ, НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОБСЯГ ПОВНОВАЖЕНЬ

Шруб І.В., к. ю. н.,
доцент кафедри адміністративної діяльності
Національна академія внутрішніх справ

Аналізується історія створення та розвитку будівельної поліції в Російській імперії, вивчається зарубіжний досвід функціонування підрозділів будівельної поліції, досліджуються сучасна суспільно-політична ситуація у вітчизняній будівельній галузі, перспективи й можливі організаційно-правові форми створення будівельної поліції в українських містах.

Ключові слова: архітектурно-будівельний контроль, будівельна документація, будівельна поліція, будівельні норми, дозвільні документи, незаконні будівельні роботи, пам'ятки архітектури, проектні документи.

Анализируется история создания и развития строительной полиции в Российской империи, изучается зарубежный опыт функционирования подразделений строительной полиции, исследуются современная общественно-политическая ситуация в отечественной строительной отрасли, перспективы и возможные организационно-правовые формы создания строительной полиции в украинских городах.

Ключевые слова: архитектурно-строительный контроль, строительная документация, строительная полиция, строительные нормы, разрешительные документы, незаконные строительные работы, памятники архитектуры, проектные документы.

Shrub I.V. POLICE BUILDING IN UKRAINE: PROSPECTS OF CREATION, ACTIVITIES AND SCOPE

Analyzes the history of the development and construction of police in the Russian Empire, studied international experience of the functioning of the police departments of construction is studied modern socio-political situation in the domestic construction industry, prospects and possible legal forms of creating a police building in the Ukrainian cities.

Key words: architectural, construction documentation, construction police, building codes, permits, illegal construction works, monuments of architecture, design documents.

Постановка проблеми. Хаотична забудова Києва, знесення історичних будівель й архітектурних пам'яток, знищення зелених насаджень, дитячих і спортивних майданчиків призвели до виникнення цілої низки «гарячих точок» і викликали хвилю обурення серед мешканців столиці. Кияни, щоб захистити свій двір, парк, а то й будинок від знищення, блокують роботу будівельної техніки, знищують огорожування паркані та іншим чином перешкоджають діяльності забудовників. Досить часто такі конфлікти супроводжуються груповими порушеннями громадського порядку, бійками, знищенням чи пошкодженням майна та іншими протиправними проявами.

Виклад основного матеріалу. На жаль, правоохоронні органи, і насамперед поліція, включаються в цей процес лише на стадії фактичного припинення порушення громадського порядку та притягнення винних осіб до відповідальності. Водночас очевидно, що профілактичний потенціал поліції в сфері контролю та нагляду за дотриманням норм містобудівного законодавства міг би бути значно вищим. Однак згідно з Кодексом України про адміністративні правопорушення та з новим Законом України «Про національну поліцію» від 2 липня 2015 р. поліція наділена обмеженим обсягом

повноважень щодо здійснення контролю та нагляду за законністю проведення будівельних робіт, правомірністю забудови територій населених пунктів, розміщенням малих архітектурних форм тощо. В ч. 1 ст. 23 Закону (Основні повноваження поліції) згадуються лише такі її повноваження, як 1) здійснення превентивної та профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню правопорушень; 2) виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вжиття в межах своєї компетенції заходів для їх усунення; 3) вжиття заходів з метою виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень; припинення виявлених кримінальних та адміністративних правопорушень; 4) вжиття заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення [1].

Таке розмите формулювання повноважень поліції не дозволяє в повній мірі реалізувати весь її профілактичний та правоохоронний потенціал у сфері будівництва. Працівники поліції не попереджують, а лише здійснюють охорону громадського порядку та забезпечення громадської безпеки на так званих проблемних об'єктах будівництва, тобто таких, які викли-